

Падмурак нацыянальнага адзінства

З выступлення міністра культуры Рэспублікі Беларусь Юрыя Бондара на пасяджэнні выніковай калегіі Міністэрства культуры

САЦЫЯЛЬНА ЭКАНАМІЧНАЕ РАЗВІЦЦЕ

Па словах кіраўніка галіны, аб'ём бюджэтных сродкаў на ўтрыманне і развіццё сферы культуры склаў летас 483,3 мільёны рублёў, або 0,41 працэнты ад ВУП (у 2017 годзе — 0,39 працэнты). Выдаткі на культуру за кошт бюджэтнага фінансавання на аднаго жыхара склалі дзве базавыя велічыні — пры ўстаноўленым нарматыве 1,3 базавай велічыні.

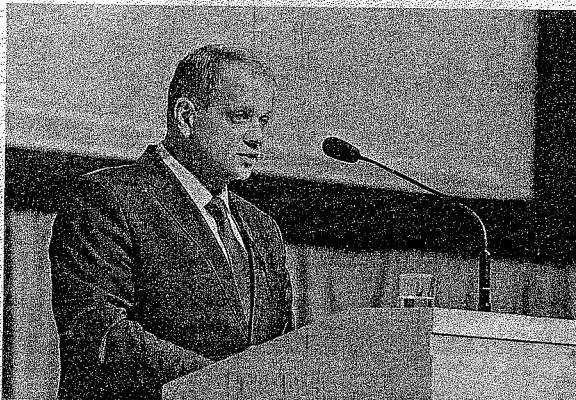
У 2018 годзе ад пазабюджэтай дзейнасці арганізацыямі культуры атрымана 161,2 мільёнаў рублёў, што на 9,2 працэнты больш, чым у 2017 годзе. Самы вялікі рост даходаў адзначаны ў Брэсцкай і Гродзенскай абласцях — адпаведна на 19 і 17 працэнтаў.

За мінулы год прыцягнута 6,8 мільёнаў рублёў спонсарскай дапамогі, што на шэсць працэнтаў больш, чым пазастася. За 2018 год прагназуецца аб'ём экспарту паслуг у суме 6,2 мільёнаў долараў ЗША і ростам больш, чым на 35 працэнтаў, салыда па знешнім гандлі паслугамі — каля 4,8 мільёнаў долараў.

Сярэднямесячная заробатная плата работніку культуры за студзень-снежань 2018 года дасягнула 570 рублёў. Рост за год склаў 116,3 працэнта (2017 — 490 рублёў). У той самы час, Юрыя Бондар падкрэсліў, што ўзровень заробатнай платы работніку культуры застаецца нізкім — усяго 60 працэнтаў ад агульнага паказчыка па рэспубліцы. Міністр агучыў мэту — дасягнуць узроўню не ніжэй за 80 працэнтаў. На жаль, вырашыць гэтую задачу толькі за кошт росту пазабюджэтных даходаў практычна немагчыма.

— Мы не маем маральнага права спадзявацца толькі на дзяржбюджэт, — зазначыў Юрыя Бондар. — Сацыяльнасць сферы мае на ўвазе і яе сацыяльную адказнасць: неабходна зарабляць сродкі сваім розумам і талентамі, як гэта робіць свет. Разам з тым, мы не павінны кідацца і ў іншую крайнасць, зводзячы культуру да ўзроўню бізнесу.

Па словах міністра, пакуль што пазабюджэтная крыніца фінансавання падзейня слаба. Палепшыць сітуацыю магло б стварэнне падатковых льгот для прыватных

прадпрыемстваў, якія наўпрост падтрымліваюць культуру.

Сур'ёзнай праблемай, ледзь міністр, з'яўляецца таксама нізкі ўзровень навикаў праект-менеджменту ў кіраўнікоў устаноў культуры. Рахункам гэтай праблемы магло б стаць стварэнне кластара, арыентаванага на пошук знешніх інвестыцый.

На думку Юрыя Бондара, высокія цэны на білеты ў музеі і тэатры і сацыяльна значныя кнігі не павінны станавіцца спробай выправіць фінансавую сітуацыю ў сферы культуры. Натуральна, нельга забараніць дзяржаўным арганізацыям зарабляць. Аднак можна наладзіць маркетынгавае суправаджэнне: ладзіць акцыі, распродажы квіткаў, больш актыўна ўкараняць партнёрства устаноў культуры з недзяржаўнымі арганізацыямі.

Міністр культуры перакананы, што для кіраўнікоў усіх узроўняў асноўнымі задачамі на гэты год павінны стаць: забеспячэнне росту пазабюджэтных (уласных) сродкаў; павелічэнне аб'ёму экспарту паслуг; забеспячэнне росту заробатнай платы ў кожнай арганізацыі культуры за кошт нарошчвання даходаў ад пазабюджэтай дзейнасці; актывізацыя работы па прыцягненні спонсарскай дапамогі.

ПРАФЕСІЙНАЕ МАСТАЦТВА

У 2018 годзе ўзраста колькасць дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў, але адначасова і павысіўся ўзровень патраба-

ванняў да іх правядзення. Міністр расказаў, што было арганізавана больш за 70 такіх падзей (пляч — шэсць у месяц). У тым усе яны прайшлі на годным творчым узроўні і заслужылі высокую ацэнку кіраўніцтва краіны і шырокай публікі.

Разам з тым, настала неабходнасць малернізацыі падыходаў, карэкціроўкі творчых канцэпцый такіх акцый. Па перакананні Юрыя Бондара, патрабуецца, далейшае абнаўленне і амадалжэнне складу рэжысёрска-пастаноўчых груп, больш шырокае выкарыстанне сучасных тэхнічных сродкаў. Над вырашэннем гэтых праблем працуюць створанае ў сістэме Міністэрства культуры галоўнае Упраўленне дзяржаўных спецыяльных мерапрыемстваў і прафесійнага мастацтва. Асноўная ўвага будзе наладжана падрыхтоўцы маштабных мерапрыемстваў міжнароднага ўзроўню: шырмоні адкрыцця і закрыцця II Еўрапейскіх гульніў ды святкаванне 75-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Як зазначыў міністр, мы павінны падумаць і аб стварэнні цэнтра, які аб'яднаў бы ўсе функцыі аналітыкі і крэатыўу ў сферы культуры, стаў бы "фабрыкай нестандартнай думкі".

ТЭАТРЫ

Развіццё беларускага тэатральнага мастацтва ў 2018 годзе характарызаваўся двюма важнымі тэндэнцыямі. Першая: удалося

пераадолець "крызіс даверу" глядача да тэатра. У параўнанні з пазамінулым годам колькасць прэзентаваных спектакляў у 2018 годзе вырасла больш чым на 300, а колькасць глядачоў — больш чым на 66 тысяч. Юрыя Бондар перакананы: за гэтым стаіць якасная змена ў развіцці айчыннага тэатра, які ўсё больш актыўна бярэ на сябе прамадзінска-выхаваўчыя функцыі. Невыпадкова ў лідарах глядацкіх пераапыненняў Купалаўскі тэатр і Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, якія не бяліца адзіці ад "забаўляльнага жанру" і звярнуцца да нашай гісторыі, культуры, да надзенных грамадскіх праблем. На тэатральных падмостках з'явіліся такія вострасацыяльныя сацыяльныя спектаклі, як "Рэвізор" Мікалая Пінігіна або "Мудрамер" Аляксандра Гарцуева, якія імгненна знайшлі водзук у публіцы.

Другая важная тэндэнцыя — з'яўленне "новай хвалі" беларускіх рэжысёраў. Іх перакананае лідарства ў фінале пятай Нацыянальнай тэатральнай прэміі стала сведчаннем таго, што беларускі тэатр паступова выходзіць з таго застойнага стану, за які яго не раз папракалі крытыкі. Міністр культуры перакананы, што варта пашырыць падтрымку тэатральнай моладзі. Конкурс рэжысёрскіх экспіцікальціў, дзякуючы якому пабачылі свет спектаклі "Радзіва "Трудок" Рамана Падалаякі, "Музыка вуліц" Карыны Рыбак і "Уралжай" Дамірыя Нішко, стане традыцыйным, прычым мяркуецца, што паўдзелінічаць у ім змогуць тэатры ўсіх формаў уласнасці.

Плануецца рэфармаваць Нацыянальную тэатральную прэмію. Яе галоўная задача — улоўваць і развіваць лепшыя, прагрэсіўныя тэндэнцыі, адкрываць новыя імёны, вызначаць арыенціры развіцця тэатра на перспектыву.

Сур'ёзныя змены чакаюць у 2019 годзе Вялікі тэатр Беларусі. Паводле канцэпцыі развіцця ўстаноў, прапанаванай лідэрам кіраўніком Вялянцінам Ёлізар'евым, стаўка будзе рабіцца на моладзь, на нацыянальны рэпертуар і беларускія кадры.

Праблема рэпертуарнага планавання з'яўляецца актуальнай для многіх рэспубліканскіх і рэгіяналь-

ных тэатраў Беларусі. У кастрычніку — лістападзе мінулага года быў праведзены аналіз эфектыўнасці работы тэатральна-выдовішчных арганізацый рэспублікі, які выявіў адсутнасць у асобных тэатрах выразнага перспектывага рэпертуарнага планавання. У выніку новай пастаноўкі маюць невысокую наведальнасць і акупнасць. Як запэўніў Юрыя Бондар, для выпраўлення дадзенай сітуацыі будзе працягнута практыка вочнай абароны планаў тэатраў іх кіраўнікамі.

Істотнай праблемай з'яўляецца і адсутнасць альбо недастатковы аб'ём субсідый, якія выдзяляюцца аб'яўканкамамі тэатрам камунальнай формы ўласнасці на новыя пастаноўкі і правядзенне гастроліў.

КАНЦЭРТНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

Стабільныя вынікі дзейнасці дэманстравалі Нацыянальны акадэмічны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь, Беларускі дзяржаўны ансамбль "Песняры", Дзяржаўны акадэмічны ансамбль танца Беларусі.

Як адзначана ў дакладзе, адной з істотных праблем, якія замінаюць развіццё канцэртнай дзейнасці, з'яўляецца недастаткова актыўнае далучэнне да яе таленавітай моладзі, асабліва ў галіне эстраднага мастацтва. Адбіраецца адсутнасць сістэмнай работы, якая б не толькі забяспечвала вывучэнне і прафесійную падрыхтоўку маладога выканаўцы, але і стымулявала яго заматываванне ў Беларусі.

Міністр культуры расказаў, што плануецца перабудаваць работу Маладзёжнага тэатра эстрады, з'явіць у ім прафесійны цэнтр для работы з маладымі выканаўцамі, падрыхтоўкі самых перспектывіўных з іх да ўдзелу ў нацыянальных і міжнародных конкурсах. Пастаўлена задача ўключыць у план гастрольна-канцэртнай дзейнасці тэатральна-выдовішчных арганізацый у рогіёнах канцэрты маладых беларускіх артыстаў з абавязковым аказаннем ім рэкламна-інфармацыйнай падтрымкі.

ВЫЯЎЛЕНЧАЕ І МАМУМЕНТАЛЬНАЕ МАСТАЦТВА

Мінулы год выявіў тут шэраг сур'ёзных праблем. Неаднаразова

Падмурак нацыянальнага адзінства

(Заканчэнне)

Пачатак на старонках 1—3.)

Міністр упэўнены, што закрыццё клубных устаноў у аграгарадках — недапушчальнае. Між тым, у 89 аграгарадках яны адсутнічаюць. Выйсце — стварэнні ўстаноў змяшанага тыпу (напрыклад, клуб-бібліятэка). Відавочна і тое, што для сельскага насельніцтва, якое пражывае ў маланаселеных і аддаленых вёсках, паралельна неабходна развіваць сетку нестатыянарнага абслугоўвання. На канец 2018 года ў краіне было 106 аўтаклубаў, за год іх колькасць павялічылася толькі на чатыры адзінкі. Найбольшы недахоп адчуваецца ў Гродзенскай вобласці, дзе аўтаклубаў не маюць шэсць раёнаў, у Мінскай і Віцебскай абласцях такіх раёнаў па тры, у Гомельскай — два.

У 2018 годзе клубнымі ўстановамі было праведзена больш за 500 тысяч разнапланавых мерапрыемстваў, у тым ліку для сельскага насельніцтва — больш за 400 тысяч. Дадзены паказчык застаўся на ўзроўні 2016 — 2017 гадоў, аднак практычна паўсюдна было дапушчана скарачэнне платных паслуг клубных арганізацый. Так, на платнай аснове імі было праведзена на 1,2 працэнты менш мерапрыемстваў, чым у 2017 годзе. Аднак, на 7 працэнтаў зменшылася колькасць наведванняў платных мерапрыемстваў.

БІБЛІЯТЭЧНАЯ СПРАВА

У 2018 годзе ў падпарадкаванні Міністэрства культуры функцыянала больш за 2,5 тысячы бібліятэк. Агульная колькасць іх наведванняў за тры гады рэалізацыі Дзяржаўнай пра-

грамы “Культура Беларусі” павялічылася на 19 працэнтаў пры планавым заданні ў 12 працэнтаў.

Камп’ютарны парк публічных бібліятэк вырас на 2,5 працэнты. Сёння цалкам камп’ютарызаваны бібліятэкі Мінска і Гродзенскай вобласці, практычна наблізіліся да гэтага і бібліятэкі Магілёўскай і Мінскай абласцей. Недастаткова забяспечаны камп’ютарным абсталяваннем сельскія бібліятэкі Гомельскай і Віцебскай абласцей.

Па-ранейшаму актуальнае пытанне перавышэння нарматыўных тэрмінаў эксплуатацыі камп’ютарнага абсталявання бібліятэк. Як канстатаваў Юрый Бондар, сёння патрабуе мадэрнізацыі 77,6 працэнты бібліятэчнага камп’ютарнага парку. Вырашэнню гэтай праблемы павінна спрыяць наўхільнае выкананне планаў-графікаў мадэрнізацыі, распрацаваных мясцовымі органамі ўлады на трохгадовы перыяд у адпаведнасці з рашэннем мінулага года выніковай калегіі Міністэрства культуры.

Усталяваны Кіраўніком дзяржавы фінансавы нарматыў на вылучэнні на камплектаванне фондаў публічных бібліятэк не менш за 12 працэнтаў ад сумы, прадугледжанай на іх утрыманне, у 2018 годзе быў выкананы ўсімі абласцямі і Мінскам — па рэспубліцы сярэдня паказчык склаў 13 працэнтаў. У той жа час, казаць аб безумоўным выкананні гэтага даручэння нельга, бо 12 раёнаў краіны яго не дасягнулі.

МУЗЕЙНАЯ СПРАВА

Па выніках года асноўныя мэтавыя паказчыкі дзейнасці музеяў, прадугледжаныя Дзяржаўнай праграмай “Культура Белар-

сі”, выкананы. Музейны фонд Рэспублікі Беларусь павялічыўся на 4,9 працэнты пры заданні Дзяржаўнай праграмы 3 працэнты і склаў больш за 3 мільёны прадметаў.

Колькасць наведванняў музеяў у 2018 годзе склала больш за 6,5 мільёнаў, што таксама перавысіла планавы паказчык. Найбольшая колькасць наведванняў музеяў было зафіксавана ў Брэсцкай, Гомельскай і Гродзенскай абласцях.

Адначасова вырасла наведвальнасць рэспубліканскіх музеяў (на 5,4 працэнты). Літарамі ўжо не першы год з’яўляюцца Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (20,4 працэнты ад наведванняў рэспубліканскіх музеяў), Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой” (18,7), Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж” (15).

Пачалася работа над найбуйнейшым экспазіцыйным праектам у гісторыі музейнай справы краіны: распрацоўваецца архітэктурна-мастацкае рашэнне новай пастаяннай экспазіцыі Нацыянальнага гісторычнага музея Рэспублікі Беларусь.

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ КУЛЬТУРЫ І МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Для падтрымкі 21 нацыянальна-культурнага грамадскага аб’яднання, якія дзейнічаюць пры Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур, у 2018 годзе было арганізавана больш за 370 мерапрыемстваў. Яркай культурнай падзеяй стаў XII Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур. У склад удзельнікаў яго заключных мерапрыемстваў у Гродна ўвайшлі больш за

800 прадстаўнікоў 35 нацыянальнасцяў, якія пражываюць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Аднак, як зазначыў міністр, патэнцыял узаемавыгаднага супрацоўніцтва з беларусамі замежжа пакуль не быў выкарыстаны ў поўным аб’ёме. Таму на гэты год і бліжэйшую перспектыву распрацаваны план па актывізацыі работы Рэспубліканскага цэнтры нацыянальных культур з суайчыннікамі за мяжой.

Летась Дні Беларускай культуры і кіно з поспехам прайшлі ў Кітаі, Туркменістане, Узбекістане, Таджыкістане, Кіргізіі, Пермскім краі Расійскай Федэрацыі. У Рэспубліцы Беларусь адбыліся мерапрыемствы Дзён культуры Татарстана, В’етнама, Украіны, Грузіі, Расіі, Казахстана.

Інтэнсіўна фарміруецца дагаворная база міжнароднага культурнага супрацоўніцтва, што дазваляе наладжваць працы дыялог з замежнымі калегамі. У мінулым годзе былі падпісаны сем міжнародных дагавораў аб культурным супрацоўніцтве. Цяпер дзейнічае 71 такі дакумент.

Геаграфія супрацоўніцтва пашыраецца. Так, у 2018 годзе ўпершыню быў падпісаны Мемарандум аб супрацоўніцтве з Султанамам Аман, у Нацыянальным музеі якога з поспехам дэманстравалася выстава “Беларусь на скрыжаванні цывілізацый”.

Пасляковым быў удзел прадстаўнікоў сферы кінематографа Рэспублікі Беларусь у мерапрыемствах “Кінафесту краін-удзельніц Шанхайскай Арганізацыі супрацоўніцтва”.

СМІ

Міністр культуры Юрый Бондар зазначыў таксама, што найбольш важныя культурныя падзеі адлюстраваны ў ведамаснай газеце “Культура” і часопісе “Мастацтва”.

— Выклікае трывогу тая акалічнасць, — адзначыў кіраўнік галіны, — што падпісныя тыражы на гэтыя выданні год ад года зніжаюцца. Тут мы вельмі разлічваем на падтрымку гэтых унікальных беларускамоўных выданняў з боку аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама.

Занатаваў Яўген ПАГІН